

Матеріали для розробки документів по оновленню
общого образования. – М., 2001. – С. 12-13.

9. Хоружа Л.Л. Етична компетентність майбутнього вчителя
початкових класів: Теорія і практика. - К.: Преса України,
2003.- 320 с.

В.В.Садова

РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

*Стаття посвячена проблеме розвитку
професіоналізму педагогов средствами методической
работы.*

*The article deals with the problem of analysis of some
potentialities latent in school methodology service and its possibility
to increase teachers' professional skills. The expediency in use of
block-and-module approach, while choosing (selecting) contents and
forms of methodological work organization, is proved.*

У зв'язку з докорінними змінами в українському
суспільстві особливо гостро видається проблема становлення
педагогів-професіоналів. Для педагогічної діяльності сьогодні
характерна пріоритетність загальноєвропейських цінностей,
варіативність і максимальна свобода дії, творчий підхід до
визначення завдань, вибору форм і методів навчання й
виховання школярів, орієнтованість на гарантований
позитивний результат. Прагнення відповідати сучасним
професійним вимогам, досягнути нову навчально-методичну
інформацію, розвинути і вдосконалити особистісні й професійні
якості є необхідною передумовою розвитку педагогічної
майстерності. Педагогічний професіоналізм - поняття
динамічне, що вимагає постійних зусиль учителя. Сьогодні
українські педагоги мають можливість підвищувати власний
професійний рівень, розвивати педагогічну ерудованість,
компетентність, обізнаність насамперед у межах існуючої в
Україні системи підвищення педагогічної кваліфікації, яка,
безумовно, також потребує кардинального оновлення.

Приведення професійної компетентності вчителів до визнаних європейських стандартів, розвиток творчого потенціалу, педагогічної майстерності, ініціативності, підвищення інтелектуального та загальнокультурного рівня, поступове зростання вчителя як особистості і як професіонала – ці завдання до снаги розв'язати на першому рівні системи підвищення кваліфікації, а саме – у ході шкільної методичної роботи. З упевненістю можна стверджувати, що шкільний рівень системи підвищення педагогічної кваліфікації сьогодні найбільш результативний: він більш мобільний, гнучкий, орієнтований безпосередньо на вдосконалення професійної компетентності конкретного вчителя і на подолання тих труднощів, які відбиваються на якості й результативності щоденної педагогічної праці. Саме на шкільному рівні система підвищення кваліфікації педагогічних працівників набуває практичної спрямованості: тут науково-методичні розробки перевіряються у конкретній педагогічній діяльності, реалізуються інноваційні освітні проекти, а методична робота з педагогічними кадрами безпосередньо пов'язана з труднощами щоденної педагогічної діяльності вчителів.

Нині до числа найбільш розповсюджених і масових форм належать методичні ради, шкільні методичні об'єднання вчителів-предметників, методичні семінари, науково-практичні конференції, методичні консультації, школи передового педагогічного досвіду (опорні школи), творчі проблемні групи, педагогічні читання, наставництво. Питання організації шкільної методичної роботи й підвищення кваліфікації педагогічних працівників розглядаються на педагогічних радах, а поточний аналіз і контроль здійснюється, як правило, в ході оперативних щотижневих методичних нарад. Сьогодні мету, задачі і зміст методичної роботи визначає безпосередньо педагогічний колектив, виходячи з типу, структурних і організаційних особливостей певного навчального закладу, спрямованості навчально-виховної діяльності, особливостей кадрового складу тощо. Елементи певної децентралізації можна прослідкувати і в тому, що районні, міські і обласні ланки системи підвищення кваліфікації працівників освіти в сучасних

умовах виконують переважно координаційну та інформаційну функції за рахунок скорочення контрольних дій. Як наслідок - зростання ролі шкільної методичної роботи як першої ланки системи підвищення кваліфікації.

Найбільш масовою формою шкільної методичної роботи залишаються сьогодні шкільні та районні методичні об'єднання вчителів. Однак, нині їх діяльність залишається орієнтованою здебільшого на "середньостатистичного" вчителя. Так, аналіз планів роботи методичних об'єднань вчителів початкових класів м. Кривого Рогу і Дніпропетровської області за останній рік свідчить про домінування інформаційно-інструктивних різновидів роботи. Епізодичною є діяльність щодо вивчення специфіки індивідуальних професійних потреб та інтересів учителів. Між тим, широта охоплення й масовість методичних об'єднань дозволяють розвернути масштабну аналітико-діагностичну роботу. Тематика засідань шкільних методичних об'єднань відображає пріоритетність дидактичних і організаційно-методичних питань, водночас, проблеми духовного та інтелектуального росту педагогів, гуманізації педагогічної взаємодії вчителя та учнів. Такий стан речей значною мірою пояснюється тим, що шкільна адміністрація у переважній більшості керується традиційними підходами до управління механізмами шкільної методичної роботи. Увага концентрується, головним чином, на доборі форм та методів методичного навчання, хоч і ті й інші самі по собі не взаємодіють. Саме ці фактори є основним витокom формалізму в шкільній методичній роботі.

Одне із призначень шкільної методичної служби - озброювати вчителів навичками наукового аналізу педагогічного процесу. З цією метою проводяться науково-практичні конференції та семінари, у ряді шкіл функціонують проблемні лабораторії. З метою інтенсифікації шкільної методичної роботи деякі дослідники (Т.Б.Харісов) рекомендують організувати її на основі колективної творчої діяльності, інші ж вважають доцільним створення наукового, інформаційно-методичного координуючого центру (А.М.Єрмола, Л.І.Ільєнко), який корегував би всі види

методичної роботи відповідно до мети й завдань, що заздалегідь обрані педагогічним колективом [2]. Сьогодні набули широкого розповсюдження неформальні об'єднання вчителів - творчі групи, які поєднують у своєму складі педагогів, що постійно проявляють у повсякденній роботі творчу ініціативу. У ряді шкіл ці групи перетворилися на своєрідні центри навчально-виховної роботи: члени творчих груп не тільки вивчають і розповсюджують нову науково-методичну інформацію, але й створюють свої концепції, програми, навчально-виховні технології з урахуванням специфіки своєї школи, регіону. Через численні економічні, фінансові труднощі значні резерви шкільної методичної роботи нині пов'язані з інтенсифікацією самоосвітньої діяльності вчителів. "В організації самоосвітньої роботи не можна допускати формалізму, однакових вимог до педагогів-початківців та вчителя зі стажем і чималим досвідом" [1,18], - зазначає Є.С.Березняк. Науковець підкреслює, що успіх у самоосвітній діяльності залежить також від розвинутої самодисципліни, персональної відповідальності кожного вчителя за підвищення фахового рівня.

Традиційною формою методичної роботи є відвідування та аналіз відкритих уроків. Досить часто відвідування стають нагромадженням багатьох методів, прийомів роботи і тому не досягають своєї методичної мети. Тому важливо, щоб аналіз відкритого уроку враховував, які завдання ставилися вчителем, яким чином вони відбиті в конспекті уроку, чи вдалося їх розв'язати разом з учнями в атмосфері невимушеного, зацікавленого спілкування, який характер взаємодії вчителя і школярів домінував протягом уроку. В.А.Кан-Калік рекомендує також звертати увагу під час аналізу уроку на наявність оперативного професійного мислення, розвиток мовлення і професійно-лексичний запас, "уміння діяти у передбачуваних комунікативних обставинах, схильність до організації комунікації з дітьми" [3,85]. Взаємовідвідування уроків як форма методичної роботи дозволяє педагогам порівнювати особливості власної діяльності з діяльністю колег, надає вчителю підстави для поглибленого самоаналізу й самокритики власної професійно-педагогічної діяльності,

сприяє розвитку співпраці у шкільному педагогічному колективі. Під час взаємовідвідувань у педагогів долається відчуття автономності, ізольованості.

Організаційні форми методичної роботи доречно структурувати виходячи з принципу відповідності конкретному змісту діяльності педагогічного колективу. В основі такої структури - блочно-модульний підхід; базис функціонування кожного блоку - чітке коло педагогічних завдань: вивчення й аналіз нових педагогічних ідей та технологій, експертна оцінка (*перший блок*); розробка власних педагогічних технологій та їх адаптація, оволодіння навичками інноваційної педагогічної діяльності (*другий блок*); закріплення позитивного інноваційного досвіду, впровадження нових педагогічних технологій у повсякденну практичну роботу пансіону; здійснення оперативного контролю (*третій блок*). Основні принципи добору форм блочної методичної роботи - варіативність, гнучка диференційована організація в залежності від педагогічного досвіду, професійної компетентності вчителів, наявного рівня педагогічного професіоналізму, принципи демократизації управління та найбільш повного задовільнення індивідуальних навчально-методичних потреб і запитів педагогів.

У визначенні результативності шкільної методичної роботи увага звертається на такі аспекти:

- чи змінилося ставлення педагогів до педагогічних інновацій і методичних заходів, пов'язаних із ними;
- які методичні заходи викликали найбільший інтерес учителів;
- яка кількість педагогів використовує інноваційні нароби у повсякденній практичній діяльності;
- яким чином змінилися взаємостосунки у педагогічному колективі;
- як вплинула шкільна методична робота на характер спілкування і взаємодії педагогів і учнів.

Отже, можемо зробити висновок про те, що використання блочного підходу до організації шкільної методичної роботи сприяє підвищенню її результативності.

Сама ж методична робота повинна містити форми і методи, які відображають індивідуальні потреби вчителів, реальні умови шкільного життя та відповідають запитам сьогодення.

Література

1. Березняк Е.С. Громадсько-демократичні структури в управлінні школою // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 2. - С. 166-169.
2. Горская Г.И. Организация учебно-воспитательного процесса в школе: Пособие для учителя. - М.: Просвещение, 1986. - 208 с.
3. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. - М.: Педагогика, 1990. - 144 с.
4. Крисюк С.В. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів як система // Педагогіка і психологія. - 1995. - №6. - С.37-46.
5. Методичні служби України: проблема управління, професійна підготовка: Навч-метод. посібник / Під ред. Г.С.Данилова. - К.: ІЗМН, 1997.- 256 с.